

ninger, der ere gældende nede i Bunden af Kirkefolket, ville være stærkt formindskede oppe i det kirkelige Udvalg selv i den Halvdel, der udgaar af Menighedsraadene. Og den anden Halvdel udgaar jo af Gejstligheden, det teologiske Element, og delvis af Regeringsvalg, Præsterne have der en overvejende Indflydelse. Det er saaledes ingen stor Indflydelse, der aabnes de almindelige Strømninger ude i det folkelige og kirkelige Samfund, men alligevel maatte vi tage under Overvejelse, om vi ikke skulde søge at faa vore Samfundslag med vore Anskuelse repræsenterede der. Og jeg erkender, at som Menighedsraadsloven nu vil blive affattet, hvis den gaar igennem, gøres det noget lettere f. Eks. for Københavns Arbejderbefolkning at deltage end tidligere, idet der nu er blevet Lighed mellem By og Land. Kirkeinspektionerne ere gaaede ud. Saa længe vi havde dem, var det egentlig umuligt for de brede Lag i København at faa virkelig Indflydelse i Menighedsraadene. Nu er der aabnet større Muligheder derfor, og jeg vilde anse det for at kunne være nødvendigt, at den store Arbejderbefolkning tog under Overvejelse at deltage for Alvor i Valgene og naturligvis ogsaa ved at indgive Begæring om Optagelse paa Valglisten blive valgberettiget.

Jeg skulde for øvrigt ikke anse det for ganske utænkeligt, at de socialdemokratiske Arbejderes eventuelle Repræsentanter eller Repræsentant i Kirkeudvalget kunde komme til en Forstaaelse med adskillige Folk fra kirkelig Side og fra adskillige kirkelige Sider. Jeg skulde ikke anse det for udelukket, at der opnaaedes en Forstaaelse der, som blev langt mere tilfredsstillende baade til kirkelig og borgerlig demokratisk Side end det Kompromis, der blev naaet i 1907. Den Kirkeforfatningsopfattelse, som bestandig er gjort gældende fra socialdemokratisk Side, og som vi fremdeles staa paa, er nemlig i nøje Berøring med den Opfattelse, som er gjort gældende fra nogle af de ypperste Repræsentanter for den danske Folkekirke. Jeg behøver blot at nævne Navne som Vilhelm Beck og Grundtvig, der begge, som det er bekendt for alle, der have fulgt med paa disse Omraader, vare bestemte Modstandere af en Kirkeforfatning i Kirkekommissionernes gamle Forstand. Det er vel dog de to mest fremragende Skikkelser i dansk Kirkeliv i det sidste Aarhundrede. Grundtvig, der havde gjort sig den udmærkede Regel aldrig at tale Politik fra Prædikestolen og aldrig at prædike i Rigsdagen, skønt han stod mange Gange begge

Steder, var imod enhver Sammenblanding af det borgerlige og det kirkelige. Vi opfatte i den Henseende Forholdet ganske som Grundtvig. Vi ere imod enhver Sammenblanding af Ting, der ikke kunne og ikke bør sammenblandes, hvis der skal være Sundhed og Sandhed paa begge Sider. Saalænge vi have en Folkekirke, opfatte vi Sagen ligesom Grundtvig og lige som i Virkeligheden ogsaa Vilhelm Beck, der mange Gange anerkendte, at Folkekirken havde været en rummelig og frisindet Folkekirke, der tillod nye Retninger at komme frem og gøre sig gældende. Vi mene ligesom disse to kirkelige Repræsentanter, at saa længe vi have en Folkekirke, er i Virkeligheden den bedste folkekirkelige Styrelse den danske Regering og Rigsdag og netop ogsaa den mest frisindede Styrelse i kirkelig Henseende.

Jeg skal her blot henvise til, hvad Harald Holm udtalte under Kirkeforfatningsforhandlingerne i 1901, hvor han med Ord saa rammende, at jeg ikke kan gøre dem bedre, slog denne Opfattelse fast, der i sin Tid sikkert var den almindeligt raadende indenfor frisindede kirkelige Kredse, som syntes noget forglemt og udvisket i Aarene 1901—03, men som jeg har en Fornemmelse af atter er ved at rejse sig af Mørket, atter er ved at staa op af den Forglemmelse, hvori det ærede Medlem fra Ringkøbing spekulerede, kan jeg for saa vidt godt sige, i Aarene 1901—03, idet han søgte at faa og til en vis Grad ogsaa fik Folketinget ind paa helt andre Baner end dem, der vare Folketingets gode Traditioner paa dette Omraade. Harald Holm udtalte under Forhandlingerne i 1900—01, Folketingstidenden Sp. 878: „Jeg kan ikke indse, hvad der skulde naas i kirkelig Henseende ved at bygge en Kirkerepræsentation paa Sognemenighedernes Menighedsraad. Jeg ser ikke rettere, end at Rigsdagen i alle Maader vil være en lige saa god Repræsentation for hele den kirkelige Sans i Befolkningen. Ja, den vil efter min Mening være en bedre Repræsentation derfor, thi Rigsdagen vil ikke indlade sig paa at bestemme, hvad Folk skulle tro og mene. Vi ville altid her i Rigsdagen have en levende Følelse af, at det du vi ikke til. Det kan en Rigsdag, sammensat paa den Maade, som den er, ikke gøre, og derfor har Rigsdagen heller aldrig blandet sig i egentlige indre kirkelige Spørgsmaal, i Spørgsmaal om Tro og Lære, om Ritus eller sligt, vi have aldrig gjort og ville ikke gøre det. Men en Forsamling, der i det hele er valgt af de